

**ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ**

**РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ
ПРО СТАН НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА
В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
У 2015 РОЦІ**

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ ПРО СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ У 2015 РОЦІ

Чернівці
Букрек
2016

УДК 504(477)85
ББК 20.1 (4УКР-4ЧЕН)
Р 32

*Рекомендовано до друку науковою радою Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації
(протокол №1 від 20.09.2016р.)*

Р 32

Білоконь М. В., Аврам М. М., Білокучма М. В., Артановський О. Ф.

Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернівецькій області у 2015 році : Монографія. - Чернівці : Букрек, 2016. - 208 с.

ISBN 978-966-399-850-3

Монографія розкриває питання стану довкілля Чернівецької області, екологічні проблеми регіону. Автори пропонують шляхи їх розв'язання, наголошують на важливості охорони рослинного і тваринного світу, водних і земельних ресурсів тощо. Значна увага приділена розвитку рекреаційної діяльності та створенню сприятливих екологічних умов.

Для екологів, викладачів, усіх, хто цікавиться питаннями екологічної безпеки та рівноваги на території України.

**УДК 504(477)85
ББК 20.1 (4УКР-4ЧЕН)**

ISBN 978-966-399-850-3

© Білоконь М. В., Аврам М. М., Білокучма М. В.,
Артановський О. Ф., 2016
© Видавничий дім «Букрек», 2016

ЗМІСТ

	Стор.
Вступне слово	7
1 Загальні відомості	8
1.1 Географічне розташування та кліматичні особливості території	8
1.2 Соціальний та економічний розвиток	13
2 Атмосферне повітря	18
2.1 Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	18
2.1.1 Динаміка викидів забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами	19
2.1.2 Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря у містах	20
2.1.3 Основні забруднювачі атмосферного повітря (за сферами діяльності)	22
2.2 Транскордонне забруднення атмосферного повітря	29
2.3 Якість атмосферного повітря в населених пунктах	29
2.4 Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	31
2.5 Використання озоноруйнівних речовин	32
2.6 Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття	32
2.7 Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря	33
3 Зміна клімату	35
3.1 Тенденції зміни клімату	35
3.2 Національна система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів	37
3.3 Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату	37
4 Водні ресурси	38
4.1 Водні ресурси та їх використання	38
4.1.1 Загальна характеристика	38
4.1.2 Водозабезпеченість територій та регіонів	41
4.1.3 Водокористування та водовідведення	43
4.2 Забруднення поверхневих вод	45
4.2.1 Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод	45
4.2.2 Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)	47
4.2.3 Транскордонне забруднення поверхневих вод	47
4.3 Якість поверхневих вод	51
4.3.1 Оцінка якості вод за гідрохімічними показниками	51
4.3.2 Гідробіологічна оцінка якості вод та стан гідробіоценозів	52
4.3.3 Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію	53
4.3.4 Радіаційний стан поверхневих вод	54
4.4 Якість питної води та її вплив на здоров'я населення	54
4.6 Заходи щодо покращення стану водних об'єктів	59
5 Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття,	61

розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі

5.1	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі	61
5.1.1	Загальна характеристика	61
5.1.2	Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття	63
5.1.3	Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	64
5.1.4	Формування національної екомережі	66
5.1.5	Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами	69
5.2	Охорона, використання та відтворення рослинного світу	69
5.2.1	Загальна характеристика рослинного світу	69
5.2.2	Лісові ресурси	70
5.2.3	Стан використання природних недеревних рослинних ресурсів	74
5.2.4	Охорона та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	75
5.2.5	Адвентивні види рослин	78
5.2.6	Охорона, використання та відтворення зелених насаджень	78
5.2.7	Використання та відтворення природних рослинних ресурсів на території природно-заповідного фонду	79
5.3	Охорона, використання та відтворення тваринного світу	83
5.3.1	Загальна характеристика тваринного світу	83
5.3.2	Стан і ведення мисливського та рибного господарств	84
5.3.3	Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	87
5.3.4	Інвазивні види тварин	89
5.3.5	Заходи щодо збереження тваринного світу	89
5.4	Природоохоронні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні	90
5.4.1	Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду	90
5.4.2	Водно-болотні угіддя міжнародного значення	94
5.4.3	Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина	94
5.4.4	Формування української частини Смарагдової мережі Європи	94
5.5	Стан рекреаційних ресурсів та розвиток курортних зон	95
5.6	Туризм	96
6	Земельні ресурси та ґрунти	100
6.1	Структура та стан земель	100
6.1.1	Структура та динаміка основних видів земельних угідь	100
6.1.2	Стан ґрунтів	102
6.1.3	Деградація земель	103
6.2	Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти	105

6.3	Охорона земель	105
6.3.1	Практичні заходи	105
6.3.2	Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво	108
7	Надра	109
7.1	Мінерально-сировинна база	109
7.1.1	Стан та використання мінерально-сировинної бази	109
7.2	Система моніторингу геологічного середовища	112
7.2.1	Підземні води: ресурси, використання, якість	112
7.2.2	Екзогенні геологічні процеси	113
7.3	Геологічний контроль за вивченням та використанням надр	115
7.4	Дозвільна діяльність у сфері використання надр	117
8	Відходи	117
8.1	Структура утворення та накопичення відходів	117
8.2	Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)	123
8.3	Транскордонне перевезення небезпечних відходів	129
8.4	Державне регулювання в сфері поведження з відходами	129
9	Екологічна безпека	132
9.1	Екологічна безпека як складова національної безпеки	132
9.2	Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку	134
9.3	Радіаційна безпека	134
9.3.1	Стан радіаційного забруднення території	134
9.3.2	Поводження з радіоактивними відходами	136
10	Промисловість та її вплив на довкілля	136
10.1	Структура та обсяги промислового виробництва	136
10.2	Вплив на довкілля	139
10.2.1	Гірничодобувна промисловість	140
10.2.2	Металургійна промисловість	140
10.2.3	Хімічна та нафтохімічна промисловість	141
10.2.4	Харчова промисловість	141
10.3	Заходи з екологізації промислового виробництва	141
11	Сільське господарство та його вплив на довкілля	143
11.1	Тенденції розвитку сільського господарства	143
11.2	Вплив на довкілля	144
11.2.1	Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження	146
11.2.2	Використання пестицидів	147
11.2.3	Екологічні аспекти зрошення та осушення земель	147
11.2.4	Тенденції в тваринництві	148
11.3	Органічне сільське господарство	149
12	Енергетика та її вплив на довкілля	150
12.1	Структура виробництва та використання енергії	150
12.2	Ефективність енергоспоживання та енергозбереження	153
12.3	Вплив енергетичної галузі на довкілля	155
12.4	Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики	157
13	Транспорт та його вплив на довкілля	158
13.1	Транспортна мережа України	158
13.1.1	Структура та обсяги транспортних перевезень	158
13.1.2	Склад парку та середній вік транспортних засобів	160

13.2	Вплив транспорту на довкілля	162
13.3	Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля	162
14	Збалансоване виробництво та споживання	163
14.1	Тенденції та характеристика споживання	163
14.2	Структурна перебудова та екологізація економіки	165
14.3	Впровадження елементів “більш чистого виробництва”	165
14.4	Ефективність використання природних ресурсів	167
14.5	Оцінка “життєвого циклу виробництва”	167
15	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	169
15.1	Національна та регіональна екологічна політика	169
15.2	Удосконалення системи управління та нормативно-правового регулювання у сфері охорони довкілля та екологічної безпеки	170
15.3	Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства	171
15.4	Виконання державних цільових екологічних програм	171
15.5	Моніторинг навколишнього природного середовища	174
15.6	Державна екологічна експертиза	180
15.7	Економічні засади природокористування	180
15.7.1	Економічні механізми природоохоронної діяльності	180
15.7.2	Стан фінансування природоохоронної галузі	182
15.8	Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки	184
15.9	Дозвільна діяльність у сфері природокористування	185
15.10	Екологічний аудит	186
15.11	Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля	187
15.12	Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля	191
15.12.1	Діяльність громадських екологічних організацій	190
15.12.2	Діяльність громадських рад	192
15.13	Екологічна освіта та інформування	192
15.14	Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля	196
15.14.1	Європейська та євроатлантична інтеграція	198
15.14.2	Залучення міжнародної технічної допомоги та координація діяльності програм /проектів зовнішньої допомоги	200
15.14.3	Двостороннє та багатостороннє співробітництво	202
	Висновки	204